

บทที่ 2

แนวการศึกษาการเมือง

1. แนวการศึกษาแบบคลาสสิค

ในความพยายามของมนุษย์ที่จะทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันและระหว่างมนุษย์กับสังคมการเมืองนั้นมีมานานมาก แนวการศึกษาเพื่อการแสวงหาคำตอบคำถาของความสัมพันธ์ดังกล่าวที่เก่าแก่ที่สุดเป็นที่รู้จักกันว่า เป็นแนวคลาสสิค (Classical Approach) ซึ่งเป็นแนวที่นักประชัญโภรณใช้โดยมุ่งเน้นที่นครรัฐเป็นศูนย์กลาง เนื่องจากเห็นว่านครรัฐเป็นหน่วยการปกครองหลัก ข้อสมมติฐานที่สำคัญของนักประชัญโภรณจึงอยู่ที่ว่าการมีนครรัฐที่ดีจะนำมาซึ่งชีวิตที่ดีและยุติธรรมของบรรดาสมาชิกได้ พากนี้จึงสืบเสาะแสวงหาคำตอบต่อคำถามต่อ ๆ ไปว่าสังคมการเมืองหรือนครรัฐที่ดีนั้นควรจะเป็นอย่างไร มีโครงสร้าง รูปแบบอย่างไร ผู้ปกครองที่ดีอันจะนำมาซึ่งความยุติธรรมของสังคมนั้นควรจะมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง เป็นต้น

เราพบว่าแนวการศึกษาแบบคลาสสิคก็คือ แนวการศึกษาปรัชญาการเมืองนั้นเอง แนวการศึกษาแบบนี้ออกจากพยายามทำความเข้าใจกับธรรมชาติของสรรพสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเมืองแล้ว ยังมีการนำเอาค่านิยม เช่น ความดี-เลว ผิด-ถูก ยุติธรรม-อุบัติธรรม มาพิจารณาด้วย ด้วยอย่างของแนวการศึกษาแบบนี้ที่หยิบยกกันมากได้แก่ งานเขียนของนักประชัญญากริกโภรณ 2 ท่านคือ เปลโต และอริสโตเตลล์

เปลโต้นั้นพยายามที่จะค้นหารัฐที่ดี มีคุณธรรม สามารถสร้างชีวิตที่ดีให้เกิดขึ้นกับส่วนรวมได้ ในงานเขียนชิ้นสำคัญคืออุตมรัฐ (The Republic) เปลโตได้พยายามค้นหาคำตอบเกี่ยวกับคุณสมบัติของรัฐที่ดีโดยชี้ว่ารัฐที่จะสร้างความยุติธรรมให้กับสมาชิกของสังคมได้จะต้องเป็นรัฐที่มีผู้ปกครองที่มีคุณธรรม และเปลโตอ้างว่าความรู้คือคุณธรรมสูงสุดของสังคม ฉะนั้นรัฐที่ดีจึงเป็นรัฐที่ปกครองโดยราชาประชัญนั้นเอง

ส่วนอริสโตเตลล์นั้นได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการเมืองเบรียบเทียบ ผลงานชิ้นสำคัญคือ Politics ซึ่งอริสโตเตลล์ได้ใช้เทคนิคการเบรียบเทียบรูปแบบการปกครองของนครรัฐต่าง ๆ เพื่อแสวงหารูปแบบของการปกครองที่ดีที่สุด นอกจากนั้นอริสโตเตลล์ได้ศึกษา รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายแม่นทของนครรัฐต่าง ๆ ถึง 158 ฉบับ เพื่อหาฉบับที่ดีที่สุดสำหรับนครรัฐเอเรนส์

อาจสรุปได้ว่าแนวการศึกษาแบบคลาสสิกนี้นักประชัญมัจจะแสวงหาความจริงโดยอาศัยหลักการแห่งเหตุผลเชิงตรรกะ เพื่อจะตอบปัญหาใด ๆ และคำตอบเหล่านี้ก็หาได้เป็นคำตอบที่ถาวรไม่ เพราะอาจนำไปสู่คำถามใหม่ ๆ เช่น

แนวการศึกษาแบบนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากนักธุรกิจศาสตร์ยุคหลัง ๆ พอกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

1. การอาศัยค่านิยมเป็นตัวตัดสิน (Value judgment) ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ทำให้ขาดความเป็นกลาง

2. ทฤษฎีตามแนวการศึกษาแบบนี้เป็นทฤษฎีที่ผูกพันกับปัจจัยทาง มีลักษณะเป็นนามธรรม ขาดขอบข่ายการวิเคราะห์ที่แน่นอน ไม่สัมผัสถึงโลกแห่งความจริง และไม่สามารถนำผลที่ได้ไปปฏิบัติได้อย่างจริงจัง

3. ขาดกระบวนการในการศึกษาที่รัดกุม ซึ่งจะนำไปสู่คำตอบที่ไม่แน่นอนและตื้นๆ ได้เช่นกัน

2. แนวการศึกษาเชิงพฤติกรรม

แนวการศึกษาเชิงพฤติกรรมนี้ได้รับความนิยมมากันตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมา ในช่วงแรก 1950-1960 จิตวิทยาได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญต่อการศึกษาเชิงพฤติกรรม หลังจากนั้นสังคมวิทยาได้เข้ามานแทนที่

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของแนวการศึกษาเชิงพฤติกรรม ก็คือความพยายามที่จะให้ได้มามีคำตอบของปรากฏการณ์ใด ๆ อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ นั่นคือต้องอาศัยทฤษฎีหรือหลักการมีการสังเกตการณ์ มีการทดสอบกับข้อมูลที่เป็นจริง ไม่คำนึงถึงค่านิยม (Value free) David Easton ได้สรุปฐานคิดและเป้าหมายของพฤติกรรมศาสตร์ไว้ 8 ประการ ดังต่อไปนี้⁶

1. ความสม่ำเสมอ ในการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองนั้น จะเป็นเรื่องของการแสวงหารูปแบบใด ๆ ซึ่งรูปแบบเหล่านี้เราสามารถพบได้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก หรือเหมือน ๆ กัน อันจะนำไปสู่การสร้างข้อสรุปทั่วไป (Generalizations) หรือทฤษฎี และทฤษฎีที่เกิดขึ้นนี้จะใช้ขอรับการยอมรับจากสาธารณะที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้

2. สามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ ความถูกต้องเที่ยงตรงของข้อสรุปทั่วไปนั้น จะต้องสามารถพิสูจน์ได้โดยอาศัยข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

3. เทคนิค พฤติกรรมศาสตร์จะอาศัยเทคนิคและวิธีการในการเก็บข้อมูลเพื่อความ ต่อจนวิเคราะห์พฤติกรรมที่เกิดขึ้นที่เชื่อถือได้

4. ใช้วิธีการเชิงปริมาณ ในการให้ได้มาซึ่งข้อมูลทั่วไปนั้น จะต้องอาศัยวิธี การในเชิงปริมาณในแต่ละข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

5. ค่านิยม พฤติกรรมศาสตร์จะเน้นการอธิบายในเชิงประจักษ์ ปลอดจาก ค่านิยม แต่จะเดียวกันอาจศึกษาโดยการใช้การประเมินค่าเชิงจริยธรรมด้วย เพื่อช่วยสร้าง ความกระจังให้กับพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

6. เน้นการจัดระบบในการวิจัย โดยปกตินั้นหันทฤษฎีและการวิจัยมักจะถูก มองว่ามีความสัมพันธ์กับองค์ความรู้อย่างใกล้ชิด การวิจัยใด ๆ ถ้าปราศจากทฤษฎีเป็นเครื่อง ชี้นำแล้ว จะไม่สามารถเชื่อถือ เช่นเดียวกันกับกรณีการสร้างทฤษฎีโดยไม่มีข้อมูล มาสนับสนุน

7. ความเป็นศาสตร์บริสุทธิ์ การประยุกต์ใช้ความรู้นั้นถือเป็นเรื่องของความ เป็นวิทยาศาสตร์ เช่นเดียวกันกับความรู้ความเข้าใจในทฤษฎี แต่ความเข้าใจและทั้งยังช่วย เป็นฐานให้แก่นักพฤติกรรมศาสตร์ในการนำเอาความรู้ทางการเมืองเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาระ ด่วนของสังคมด้วย

8. บูรณาการ เนื่องจากสังคมศาสตร์นั้นเป็นศาสตร์ที่ข้องเกี่ยวกับสถานการณ์ ของมนุษย์ในทุกด้าน จะต้องนักวิจัยทางการเมืองจึงอาจละเลยไม่ให้ความสำคัญกับผลงานการ วิจัยของศาสตร์อื่น ๆ ที่มีส่วนทำให้ข้อมูลของตนด้อยลง ในแต่ละความถูกต้องและความเป็น สถาล การศึกษาเชิงพฤติกรรมจึงกลับมาเน้นที่สาขาวิชาการอีกรังหนึ่ง

Robert Dahl ได้สรุปว่า แนวการศึกษาเชิงพฤติกรรมเป็นความพยายามที่จะ พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองด้วยวิธีการแสวงหาแนวทางที่จะอธิบายประเด็นเชิง ประจักษ์ของการดำเนินการทางการเมืองโดยอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น วิธีการ ทฤษฎี และ เกณฑ์การพิสูจน์ที่เป็นที่ยอมรับกันตามหลักการ กฎเกณฑ์ทั่ว ๆ ไป และฐานคดิของศาสตร์ เชิงประจักษ์สมัยใหม่⁷

3. แนวการศึกษาคุณลักษณะพฤติกรรมศาสตร์

ในช่วงหลังทศวรรษ 1960 ได้มีแนวโน้มของแนวความคิดหนึ่งได้พัฒนาขึ้น เพื่อตอบโต้หรือเป็นแนวคิดที่ทวนกระแสการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ซึ่งไปให้ความสำคัญกับระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์อย่างเคร่งครัดมากจนเกินไป พากนี้มีความคิดว่าการศึกษาการเมืองนั้นควรจะต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงของสังคม โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้⁸

1. ควรให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระ (Substance) 多于 技术或 方法 การ เพราะสังคมมีปัญหาระดับน้ำหนักมากมายครามก่อนการทุ่มเทให้กับการพัฒนาเครื่องมือในการวิเคราะห์

2. แนวพฤติกรรมศาสตร์ค่อนข้างอนุรักษ์นิยมในแง่อุดมการณ์ (Ideologically conservative) จำกัดด้วยอุปสรรคความเป็นนามธรรมทางทฤษฎีมิได้สัมผัสถักกับสภาพความเป็นจริงในระยะเวลาที่มีวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ในสังคม

3. ความเป็นวิทยาศาสตร์ใช้ว่าจะประเมินได้ด้วยใจเป็นกลาง ปลดจากค่า尼ยม (Value free) เพราะข้อเท็จจริงไม่อาจแยกออกจากคุณค่าและการกล่าวอ้างความดี ๆ จากค่านิยมต้องสัมพันธ์กับความรู้

4. ปัญญาชนต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องกล้าหาญที่จะพิทักษ์ปกป้องคุณค่าหรือค่านิยมของมนุษย์ที่ก่อตัวมาจากการอภิรัตน์ นักวิชาการมิใช่เพียงช่างเทคนิคที่อยู่โดดเดี่ยว ไม่รับผิดชอบต่อผลกระทบต่อปัญหาใด ๆ อันเกิดจากการทำงานของตน

5. ปัญญาชนต้องนำความรู้ออกมายieldประโยชน์ในการสร้างสรรค์ปฏิรูปสังคม

6. ปัญญาชนต้องเข้าร่วมในกระบวนการต่อสู้แห่งยุคสมัย และเข้าร่วมในการชุมนุมบทบาททางการเมืองของวิชาชีพแห่งตน และสถาบันวิชาการของตนให้เต็มที่

เรารอว่าที่จะสรุปแนวการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างแนวพฤติกรรมศาสตร์ กับหลังยุคพฤติกรรมศาสตร์ได้ดังต่อไปนี้⁹

รัฐศาสตร์ยุคพุทธิกรรม	รัฐศาสตร์หลังยุคพุทธิกรรม
<p>1. เน้นพัฒนาองค์ความรู้ทั่วไป รวมทั้ง ทฤษฎีและความเป็นศาสตร์</p> <p>2. เน้นการศึกษาค้นคว้าด้วยใจเป็นกลาง ปลอดจากค่านิยม</p> <p>3. เน้นแบบแผนโดยทั่วไปหรือลักษณะเด่นชัดของกิจกรรม และพุทธิกรรม ตลอดจนลักษณะทั่ว ๆ ไป และ pragmacy ของกระบวนการเมืองการปกครอง</p> <p>4. เน้นกระบวนการต่าง ๆ ที่พิจารณา แล้ว เห็นว่าจะนำมาศึกษาวิเคราะห์เชิง วิทยาศาสตร์ได้</p> <p>5. เน้นกลุ่มขนาดใหญ่ สถาบัน ปัจจัยรวมกันหลายประการ</p> <p>6. เน้นการจำแนกบุคคลเป็นรูปแบบ เป็นหน่วยรวมทางสติ๊ดี เป็นผู้ ดำเนินบทบาทภายใต้อิทธิพล ปัจจัย กำหนดมากมายซึ่งส่วนใหญ่อยู่เกิน อำนาจควบคุม</p> <p>7. เน้นพุทธิกรรมที่อยู่นอกเหนือความ มีเหตุผล และไม่มีเหตุผล ตลอดจน ปัจจัยในสถานการณ์อันเป็นสาเหตุ ก่อให้เกิดขึ้นมา</p>	<p>1. เน้นพัฒนาส่งเสริมสวัสดิการ ความผาสุกของมนุษย์</p> <p>2. เน้นค่านิยม เป้าหมาย วิจารณญาณทางศีลธรรม</p> <p>3. เน้นลักษณะจำเพาะตัวหรือแม้ แต่ลักษณะชั้วคราวของเนื้อหา สาระนโยบายสาธารณะหรือ ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เผชิญ หน้าสังคม</p> <p>4. เน้นโครงสร้าง พลวัต หรือ นโยบายใด ๆ ที่พิจารณาแล้ว เห็นว่ามีความเหมาะสมสมสอด คล้อง ส่งเสริมสวัสดิการความ ผาสุกของส่วนรวม โดยไม่สนใจ นักว่ามีค่าควรแก่การวิเคราะห์ ทางวิชาการโดยตรงหรือไม่</p> <p>5. เน้นความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ และแรงจูงใจของคน</p> <p>6. เน้นบุคคลในแต่ที่เป็นองค์อินทรีย์ ที่มีชีวิตจิตใจ มีความคุ้นเคย กีழกวันค่านิยม การตัดสินเลือก สรร เป็นคนที่สามารถกำหนด ควบคุม และควรที่จะกำหนด ควบคุม渺茫และเห็นอสภาพแวด ล้อมรอบตัวได้อย่างมีพลัง</p> <p>7. เน้นพุทธิกรรมอันมีวัตถุประสงค์ แนวชัดของบุคคลที่มีความคิดมี เหตุผล หรือเคลื่อนไหวใน นโยบายในการปฏิบัติการทาง</p>

รัฐศาสตร์ยุคพุทธิกรรม	รัฐศาสตร์ยุคหลังพุทธิกรรม
<p>8. วางแผนอยู่ห่างจากโลกแห่งการปฏิบัติ ไม่มีส่วนยุ่งเกี่ยวสัมพันธ์โดยตรง กับผู้กำหนดนโยบายและสังคมการเมือง ทำนองวางแผนอยู่บน “หอคอย งาช้าง”</p>	<p>สังคม โดยอาจสนับสนุนหรือคัดค้าน ก็แล้วแต่</p> <p>8. ยินดีมีบทบาทในการปฏิบัติ การ เคลื่อนไหว อาจมีแนวทางเกี่ยว ข้องกับการกำหนดนโยบาย หรือต่อสู้เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้นเพื่อบรรลุถึงภาพ พจน์ ค่านิยม และเป้าหมายอัน พึงประสงค์</p>